

A Pécsi Ítéltábla a Dr. Halmos Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Halmos Péter ügyvéd fél címe 3) által képviselt **I.rendű felperes neve** (I. rendű felperes címe) I. rendű, **II.rendű felperes neve** (II. rendű felperes címe) II. rendű és **III.rendű felperes neve** (III. rendű felperes címe) III. rendű felpereseknek - a Dr. Bányai Gábor Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bányai Gábor ügyvéd, fél címe) és a dr. Szotáczy Gábor ügyvéd (fél címe) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Pécsi Törvényszék 2019. február 7. napján kelt 15.P.20.171/2018/54. számú ítélete ellen az alperes által 55. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg tizenöt napon belül az I. és a II. rendű felpereseknek személyenként 90.000 (kilencvenezer) forint másodfokú eljárásban felmerült perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az I. és a II. rendű felperesek a 2007. június 8. napján közlekedési balesetben 41 évesen elhunyt **B T** gyermekei, a III. rendű felperes a II. rendű felperes édesanyja, **B T** özvegye. Az alperes a közlekedési balesetet előidéző gépjárművezető, **T S** által okozott károkért köteles helytállni.

Az 1991. december 8. napján született I. rendű felperes a szülei válását követően édesanyja nevelésében és gondozásában maradt. **B T** az I. rendű felperest kezdetben gyakrabban, a külföldi munkavégzése idején változó rendszerességgel látogatta. Az apa elvesztését követően és abból eredően az I. rendű felperes személyiségében körülbelül két évig közepes szintet elérő zavar jött létre, szorongásos panaszok, érzelmi és magatartászavar állt elő, aminek kezelése érdekében pszichológus és pszichiáter szakembert is felkerestek. Édesapja hiánya az I. rendű felperes érzelmi igényeit, vágyait hosszabb ideig meghatározta, jelenleg azonban a gyász pszichés tünetei már nem tapasztalhatóak. Az I. rendű felperesnél fennálló premorbid személyiségfejlődés mentálisan retardált, alacsonyabban strukturált énfunkciókkal együtt járó érzelmi labilitás jegyeit mutatja, ezt az I. rendű felperesre jellemző érzelmi labilitást az édesapával való kapcsolat mintegy karakterformáló erőként, hatásként ellensúlyozhatta volna, ami a veszteség miatt már nem volt lehetséges. Az I. rendű felperes cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt áll, egészségkárosodását 50%-ban állapították meg.

A II. rendű felperes 1999. november 19. napján született. A szülők a házasság felbontása nélkül különváltak, a III. rendű felperes a II. rendű felperessel együtt Szarajevóba költözött. **B T** a II. és III.

rendű felpereseket időszakonként visszatérően, változó rendszerességgel látogatta. A II. rendű felperesnél édesapja halálával ok-okozati összefüggésben egy-másfél évig közepes, közepes és enyhe határértékű pszichés zavar állt fenn, melynek tünetei voltak a nyomott, mély fekvésű hangulat, szorongásos állapot, az apával való kapcsolati vágyakozás, a társaitól való elzárkózás, elalvási és átalvási zavar, kortársaitól való visszahúzódás. Gyászreakciója alapvetően lezártnak tekinthető, de a fenti pszichés tünetek sajátos karakterformáló erejűvé váltak. Édesapjához fűződő veszteségélménye zárványként él személyiségében, fokozott érzékenyítettséget tart fenn, ami az érzelmi és hangulati élet labilitásában, annak mélyebb fekvésű diszfóriás jellegében is megmutatkozik. Személyiségében egyfajta részoki összefüggésben lenyomatot képez az apa elvesztése, az állandósította a világgal szembeni gátoltságba és elzárkózásba visszahúzódó félelmet, mellyel szemben egy bátorító és megerősítő apai jelenlét sikeres megküzdést tudott volna biztosítani. Ennek hiányában érzelmileg labilis személyiségjegyei fixálódtak.

A Pécsi Ítéletábrla Pf.VI.20.032/2016/4. számú jogerős közbenső ítéletével az elsőfokú közbenső ítéletet részben megváltoztatva a károkozásban való közrehatás mértékét az alperesre terhesebben 70-30%-ban határozta meg azzal, hogy az alperest terhelő kártérítési kötelezettség mind a vagyoni, mind a nem vagyoni károk tekintetében a T St a Baranya Megyei Bíróság 15.P.20.101/2008/12. számú bírósági meghagyása alapján terhelő kártérítési kötelezettséggel egyetemleges.

Az I. és II. rendű felperesek módosított keresetükben (15.P.20.171/2018/19.) az ítélethozatalkori ár- és értékviszonyokra figyelemmel személyenként 10.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az alperest kamatmentesen. Emellett 2007. június 8. napjától kezdődően, évente emelkedő összegben tartáspótló járadék iránti igényt is előterjesztettek, az I. rendű felperes legmagasabb igénye 2017. évre havi 30.000 forint volt, a II. rendű felperes 2018. január 1. napjától havi 32.000 forint megfizetését igényelte. A III. rendű felperes követelése 259.827 forint vagyoni kár (temetési költség) és járuléka megfizetésére terjedt ki.

Az alperes érdemi ellenkérelmében az I. és II. rendű felperesek nem vagyoni kártérítés iránti követelését személyenként 1.500.000 forintban ismerte el, ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság az alperest az I. és II. rendű felperes javára személyenként 7.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, valamint 1.009.020 forint részperköltség megfizetésére kötelezte, a III. rendű felperes javára vagyoni kártérítés címén 259.827 forintban és járulékaiban marasztalta azzal, hogy az alperes kötelezettsége a T St a Baranya Megyei Bíróság 15.P.20.101/2008/12. számú bírósági meghagyása alapján terhelő kártérítési kötelezettséggel egyetemleges. A fentieket meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperest az állam javára 188.915 forint állam által előlegezett költség megfizetésére kötelezte.

Ítéletének indokolásában felhívta az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI.1.) AB határozatát, és az EBH2009.2043. számú eseti döntést, mely utóbbi értelmében a kisgyermek személyiségi - a teljes családban éléshez fűződő - joga az édesapa halálával akkor is sérül, ha szülei a káresemény bekövetkezésekor már nem éltek együtt. Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a perbeli esetben az I. és II. rendű felpereseket különélő édesapjuk visszatérően, rendszeresen látogatta, a gyermekek és a szülő közötti érzelmi kötődést a pszichológus szakértői vélemény alátámasztotta. Mindkét felperes érzelmileg szorosan kötődött az édesapjához, függetlenül attól a tényről, hogy ő a baleset bekövetkezésekor egyik gyermekével sem élt közös háztartásban. Az I. és a II. rendű felpereseknek a lelki egészséghez fűződő személyiségi joga is sérült. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a felperesek által megjelölt 10.000.000 forint összeg ellentételezheti az őket ért nem vagyoni

hátrányokat. Az elsőfokú bíróság az indokolásában kifejtettek szerint ehhez képest kármegosztást ugyan nem alkalmazhatott, de a közrehatás mértékét a nem vagyoni kártérítési igény kapcsán is figyelembe vette (BDT2010.2237.II.), így a felperesek javára személyenként 7.000.000 forint nem vagyoni kártérítést talált szükségesnek és indokoltnak. A perköltségről a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 81.§ (2) bekezdése alapján határozott.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes fellebbezett. Fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, az I. és II. rendű felperesek javára szóló marasztalás 7.000.000 forintról személyenként 4.200.000 forintra történő leszállítását, és az I. és II. rendű felperesek pernyertesség-pervesztesség arányában számított ügyvédi munkadíjban történő marasztalását kérte.

Fellebbezését azzal indokolta, hogy az I. és II. rendű felperesek javára megítélt nem vagyoni kártérítés összecszerúsége sérti a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 355.§ (1) és (4) bekezdésének rendelkezéseit, az elsőfokú bíróság az I. és II. rendű felperesek esetében az elszenvedett hátrányok mértéke, a nem vagyoni kártérítés összecszerúsége tekintetében téves jogi következtetésre jutott. Kiemelte fellebbezésében az alperes, hogy az I. és II. rendű felperesek, az elhunyt két különböző korábbi kapcsolatából származó gyermekei az elhunytól elkülönült háztartásban éltek, a kapcsolattartás nem volt különösebben intenzívnek vagy gyakorinak mondható. Mindkét gyermek egyaránt arról álmodozott, hogy édesapjukkal valamikor újra egy családot fognak alkotni, azonban ez tényszerűen már nem volt lehetséges, így az I. és II. rendű felpereseknek a néhaival való teljes családban élése nem a perbeli káresemény miatt vált lehetetlenné. A távol élő édesapa gyermekeire jutó ideje az átlagosnál kevesebb volt, a nem tipikus, nem ideális perbeli szülő-gyermek kapcsolatrendszer alacsonyabb mértékű kompenzációt indokol annál, mintha a néhai egy hagyományos értelemben vett teljes értékű családból szakadt volna ki. A felpereseknél elhúzódó gyászreakció nem volt megfigyelhető, a 2018 szeptemberében elvégzett újabb szakértői vizsgálat állapotukban pozitív változásokat írt le. Az elsőfokú bíróság által megítélt 7-7.000.000 forint nem vagyoni kártérítés a nem vagyoni hátrányok súlyához, az eset összes körülményéhez, az ítélelhozatali értékviszonyokhoz, más hasonló kárügyekben ismert ítélkezési gyakorlathoz mérten eltúlzott. A perköltség vonatkozásában kérte az alperes, hogy a másodfokú bíróság mind az első, mind a másodfokú perköltségről az 1952. évi Pp. 81.§ (1) bekezdés első mondata alapján határozzon. Jogszabálysértőnek minősítette, hogy az elsőfokú bíróság a felperesek jogi képviselőjének járó ügyvédi munkadíjjal szemben az ő jogi képviselőjének ügyvédi munkadíját nem számolta el a pernyertesség-pervesztesség arányában.

A felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Csatlakozó fellebbezést ugyan nem terjesztettek elő, de hiányolták, hogy az elsőfokú bíróság a határozathozatal időpontjától kezdődően az alperest késedelmi kamatban nem marasztalta.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság az ítéleti tényállást - a fellebbezéssel érintett körben - helyesen állapította meg, a másodfokú bíróság az abból levont jogi következtetésekkel és az érdemi döntéssel is egyetértett.

Az alperes helytállási kötelezettsége és annak mértéke a jogerős közbenső ítélet folytán a perben már nem volt vitás. Az ellenérdekű peres felek közötti vita így abban a kérdésben bontakozott ki, hogy az I. és II. rendű felperesek által az édesapjuk elvesztése folytán elszenvedett nem vagyoni sérelem csökkentéséhez, illetve kiküszöböléséhez milyen mértékű nem vagyoni kártérítés szükséges, különös tekintettel arra a körülményre, hogy az édesapjuk 2007. június 8. napján bekövetkezett halálakor egyik felperes sem élt az édesapjával közös háztartásban.

Az I. és II. rendű felperesek által igényelt nem vagyoni kártérítés alapja az 1959. évi Ptk. 75.§ (1) bekezdés által védett személyiségi jog megsértése. Az elsőfokú bíróság helytállóan alkalmazta az EBH2009.2043. számú eseti döntésben kifejtett jogi szempontokat, amely szerint a gyermek teljes családban éléshez fűződő személyiségi joga az édesapja halálával akkor is sérül, ha a szülei a káresemény bekövetkezésekor már nem élnek együtt (és ő maga az édesanyjával él). Ilyenkor a gyermek életéből nem az együtt élő szülők alkotta család esik ki, hanem az a személyhez fűződő joga sérül, hogy teljes családban, apával-anyával éljen akkor is, ha a szülők már nem élnek együtt. A Kúria egyébként a nagykorú gyermek által a szülő elvesztése miatt érvényesített nem vagyoni kártérítési igények körében is kifejtette, hogy a család intézménye alkotmányos védelem alatt áll, és a szülő elvesztése akkor is akadályozza a gyermek személyiségének teljes és zavartalan kibontakoztatását, ha szüleivel vagy egyik szülőjével nem élt együtt. Az apa elvesztésével megszűnik az apa és gyermeke közötti viszonyból eredő biztonság, érzelmi támogatás megélésének lehetősége, amely a családnak akkor is része, ha a gyermek az apával már nem él közös háztartásban (BH.2011.248.)

A peradatok, különösen az I. és II. rendű felperesek személyes előadása, illetve a szakértői vizsgálat alapján aggálytalanul megállapítható volt, hogy a külön élés ellenére az I. és II. rendű felperesek és néhai édesapjuk között mély szeretetkapcsolat volt. Az I. rendű felperes egészségi állapota mellett különösen meghatározó volt az édesapa szerepe, aki az I. rendű felperes édesanyjának előadása szerint könnyedebb természetéből adódóan képes volt kiragadni az I. rendű felperest az állapotából. A szabadabb kapcsolattartás lehetővé tette, hogy az édesapa a lehetőségei szerint minél többször együtt legyen az I. rendű felperessel, aki akkoriban még gitározni, angolul tanult és fejlődésében is csak néhány évvel volt a kortársaitól lemaradva. A 2013. évben készített szakértői vélemény a fentieket mindenben megerősítette, és alátámasztotta, hogy az apa elvesztése az egyébként gyenge mentális kontrollal rendelkező I. rendű felperes személyiségének működését alapvetően befolyásolta. Az apa elvesztése két évig szorongásos zavarokat, magatartási zavart idézett elő, az apa hiánya az I. rendű felperes érzelmi igényeit, vágyait a vizsgálat időpontjában is meghatározta. A 2018. évben kiegészített szakvélemény feltárta, hogy a mutatott szélsőséges érzelmi indulati reakciók részben a veszteséggel állnak okozati összefüggésben, mert az apa gyermekét a személyiségfejlődésében támogatni, befolyásolni nem tudta.

A II. rendű felperes esetében szintén megállapítható volt a szoros kapcsolat, mely az anyagi természetű juttatások, ajándékozások mellett a gyakori személyes találkozásban, közös programokban is megnyilvánult. A 2013. évi szakvélemény szerint a II. rendű felperes számára meghatározó az édesapjához fűződő veszteségélmény, ami az érzelmi-hangulati élet általános mélyebb fekvésű jellegével párosul. Az elhúzódó és fel nem dolgozott gyász megnyilvánulásaként édesanyja új kapcsolatának lehetőségét a személyét érintő elhagyásnak tekintené, saját kapcsolati nyitását a kortársai irányába pedig édesapjával szemben mintegy megcsalásként élné meg. A 2018. évi szakvélemény szerint is személyiségében lenyomatot hagyott az apa elvesztése, állandósított a világgal szembeni egyfajta gátoltságot, félelmet, amit a bátorító és megerősítő apai jelenlét tudott volna oldani.

Minderre figyelemmel, szem előtt tartva azt az ítélkezési gyakorlatot is, hogy a nem vagyoni érdekséremlmek kompenzálása esetén nem különíthető el a kár összegének megállapítása, majd utóbb annak százalékos megosztása a közrehatás arányában, hanem a nem vagyoni érdekséremlmet más típusú (vagyoni) előnnyel kompenzálni hivatott és arra alkalmas összeg meghatározásakor a számos mérlegelési tényező egyikeként kell figyelembe venni az elhunyt felróható közrehatását, a másodfokú bíróság is úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított 7-7.000.000 forint

a jelenlegi ár- és értékviszonyok mellett indokolt és szükséges az I. és II. rendű felpereseket ért nem vagyoni sérelmek ellentételezésére, így annak leszállítására nem látott lehetőséget.

A felperesek az elsőfokú ítélet hiányosságaként fogalmazták meg fellebbezési ellenkérelmükben, hogy a határozathozatal időpontjától az alperes késedelmi kamatban való marasztalására nem került sor. Miután azonban a felperesek a nem vagyoni kártérítésben történő marasztalást az ítélethozatalkori ár- és értékviszonyokra figyelemmel, késedelmi kamatokban való marasztalás nélkül kérték, az elsőfokú bíróság a kereseti kérelemhez kötöttség 1952. évi Pp. 215.§-ában foglalt elvét sértette volna volna meg a késedelmi kamatokban történő marasztalás esetén. Mindez nem zárja el a felpereseket attól, hogy az alperes esetleges késedelme esetén a bíróság határozatában meghatározott teljesítési határidő lejártától késedelmi kamatot is követeljenek (PK 226. számú állásfoglalás).

Az 1952. évi Pp. 81.§ (2) bekezdése szerint, ha a per kártérítésre irányul, vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak. A rendelkezés lényege, hogy ebben az esetben az ellenfélnek a saját pernyertességével arányos költségei elszámolására nem kerülhet sor. Mivel a felperesek követelése nem volt nyilvánvalóan eltúlzott, az elsőfokú bíróság helytállóan járt el, amikor az alperest ennek megfelelően kötelezte perköltség viselésére. Az alperes az elsőfokú perköltség körében az 1952. évi Pp. 81.§ (1) bekezdésének alkalmazhatóságára alaptalanul hivatkozott.

A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - az 1952. évi Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A másodfokú bíróság döntése folytán az alperes a másodfokú eljárásban teljes egészében pervesztes lett, így az 1952. évi Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján ő köteles a pernyertes felperesek költségeinek megfizetésére, melynek összegét a másodfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja (5) bekezdése és 4/A.§-a alapján határozta meg.

Az alperes teljes személyes illetékmentessége folytán a feljegyzett fellebbezési illetéket a illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74.§ (3) bekezdése folytán alkalmazandó, a személyes költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli.

Pécs, 2019. április 29.

. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. előadó bíró, Dr. Vogycska Petra s.k. bíró